

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

А. О. ГУРБИК (Київ)

VII Східна літня школа 1998 р. у Варшаві

1— 31 липня 1998 р. у Варшаві відбулися наукові сесії VII Східної літньої школи, організованої Студією Східної Європи та Центральної Азії Варшавського університету для молодих (до 39 років) дослідників — гуманітаріїв з країн Центрально-Східної Європи. До участі у сесіях цьогорічної Східної школи на конкурсній основі було запрошено 28 дослідників з 10 європейських країн (Болгарії, Білорусі, Литви, Молдови, Німеччини, Росії, України, Швеції, Чехії та Югославії). Молоді історики, політологи, соціологи, правознавці і літератори представляли різноманітні наукові центри й школи країн Центрально-Східної Європи (Міжнародний політологічний інститут університету Масарика (Брно), Російський інститут стратегічних досліджень (Москва), Інститут історії АН Молдови (Кишинів), Інститут литовської історії (Вільнюс), а також Вільнюський, Гродненський, Мінський і Могилівський університети).

Однією з найчисельніших була українська делегація, яка складалася переважно з істориків. До участі у роботі VII Східної школи з України були запрошені Ігор Лило (Львівський університет ім. І. Франка), Ірина Орлевич, Андрій Франко (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України), Андрій Гурбик (Інститут історії України НАН України), Сергій Лисенко (Київський педуніверситет ім. М. Драгоманова), Микола Бармак (Тернопільський педуніверситет), Ігор Райківський (Прикарпатський університет ім. В. Стефаника), Дмитро Гурун (Одеський держуніверситет ім. І. І. Мечникова).

Розпочала роботу VII Східної школи інавгураційна доповідь міністра закордонних справ Польщі, проф. Броніслава Геремека "Зовнішня політика Польщі і нові виклики геополітики". Доповідач проаналізував основні принципи зовнішньої політики Республіки Польща в 90-х роках загалом та розвиток українсько-польських взаємин зокрема. Політологічному блоку проблем були також присвячені доповіді американських професорів Джона Міцгелла (Колумбійський університет) та Міхаеля Ривкіна (Сіті Коледж, Нью Йорк). У своїх доповідях основну увагу вони зосередили на висвітленні таких проблем: "Центральна Європа і НАТО", "Основні принципи зовнішньої політики США щодо Центральної Європи", "Росія і Захід: ключові питання спору". Проф. Гейдельберзького університету Тадеуш Свентоховський прочитав доповідь "Держави і народи Закавказзя в XX ст. (народні рухи -- геополітика -- конфлікти)". Основи конфліктної теорії формування національної свідомості в Східній Європі у XIX—XX ст. виклав у своєму виступі проф. Женевського університету із Швейцарії Марек Слівійський, а політолог Польської Академії наук, проф. Ядвіга Станішкіс зробила порівняльний аналіз устрою колишніх соціалістичних країн у посткомуністичний період.

Історичний блок проблем VII Східної школи був представлений у викладах відомих польських істориків. Проф. університету Миколая Коперника з Торуня Станіслав Александрович розглянув комплекс проблем, присвячених політичній географії Східної Європи у

XVI—XVIII ст. Тема: "Кордони Європи і кордони в Європі" була висвітлена у доповідях проф. Ягеллонського університету з Кракова Антоні Подрази.

Різноманітним аспектам історії Речі Посполитої та Великого князівства Литовського були присвячені виїзні сесії Східної школи, які проходили у Вільнюсі й Торуні. Перша з них, яка відбулася 8—14 липня 1998 р. на базі Вільнюського університету, була розпочата інавгураційною доповіддю проф. університету Сорбонни (Париж) Данієля Бовуа "Провінційність чи європейскість? Адам Міцкевич перед залишенням Вільна". Інші літературознавчі аспекти проблеми, порушені вченим, були розширені в доповідях проф. Мечислава Яцкевича (Олынтін— Вільнюс) "Міцкевич — творець культури пограниччя" та виступі проф. Вільнюського університету Алгіса Каледи "Топос "Литви-вітчизни" в літературі XIX ст." Аналізу польської і литовської історіографії історії Великого князівства Литовського та давньої Речі Посполитої була присвячена доповідь декана історичного факультету Вільнюського університету проф. Альфреда са Бумблаускаса. Відомий дослідник історії держави і права, проф. Варшавського університету, акад. ПАН Юліуш Бардах присвятив свою доповідь розгляду такої важливої наукової проблеми, як національна свідомість на землях Великого князівства Литовського.

Другу виїзну сесію VII Східної школи, що проходила у м. Торуні з 16 по 18 липня, відкрив своєю інавгураційною промовою "Хрестоносці і Східна Європа" проф. Маріан Біскуп (Польська Академія наук, Торунь). Жваву дискусію українських, білоруських і польських медієвістів викликала доповідь генерального секретаря ЮНЕСКО в Польщі Войцеха Фалковського "Ідейні основи монархії Ягелло-ів". Історії польських міст епохи середньовіччя був присвячений ґрунтовний виклад проф. Університету Миколая Коперника Антоні Чахаровського, а його колега з Торуня проф. Славомір Калембкa виголосив реферат на тему: "Проблема східних земель давньої Речі Посполитої в польській політичній свідомості XIX—XX ст."

Завершувала роботу VII Східної школи знову Варшавська сесія (20—31 липня). В заключній частині сесії ряд лекцій прочитав відомий англійський історик, проф. Оксфордського університету (Великобританія) Норман Девіс. Тематика виступів вченого стосуватися в основному глобальних проблем історії європейського континенту, які детально були досліджені Норманом Девісом у його новій монографії "Europe: A History", виданій 1996 р. та перевиданій у польському перекладі в квітні 1998 р. під назвою "Europa: rozprawa historyka z historiag".

31 липня, в останній день роботи VII Східної школи, в залі сенату Варшавського університету її учасникам, які виконати всі передбачені програмою вимоги, було вручено дипломи єдиного зразка. Починаючи з 1992 р., це був уже сьомий випуск слухачів школи, а кількість дипломованих випускників останньої на сьогодні становить більше 170 учених з 10 країн Центрально-Східної та 4 країн Західної Європи. Підсумовуючи роботу VII Східної літньої школи, всі її випускники однозначно високо оцінили ту роль, яку відіграє ця школа в інтеграції європейської науки, встановленні тісніших наукових контактів між ученими та добросусідства між народами. На завершальній сесії Східної школи також особливо відзначалася подвижницька робота й велика роль її засновника та керівника Яна Маліцького й організаторів школи Інгги Котаньської, Даріуша Мацяка, Касі Ратиньської і Войцеха Станіславського, які за короткий час змогли створити при Варшавському університеті такий авторитетний в Європі науковий заклад.